

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1124357/3

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערער: פלוני (ואח') (ע"י ב"כ עו"ד אביעד מאק)

נגד

המשיב: אלמוני (ואח') (ע"י ב"כ עו"ד אמיר בן נפלא)

הנדון: מרכיבי 'מאזן הנוחות' בבקשת עיכוב ביצוע בכלל ובעיקול כספים בפרט

החלטה

לאחר עיון בבקשה לעיכוב ביצוע בתגובה לה ובחומר שבתיק בית הדין האזורי אני מחליט לדחות את הבקשה.

בקצירת האומר נאמר את הידוע כי חזקתה של החלטה שיפוטית שתקפה היא ועומדת לביצוע באופן מיידי אף אם הוגש עליה ערעור. עיכוב הביצוע הוא היוצא מן הכלל שההוראה עליו נסמכת על 'מאזן הנוחות' שבו מובאים בחשבון סיכויי הערעור, הנזק שייגרם למערער אם לא יעוכב הביצוע אם לבסוף יתקבל ערעורו, והנזק שייגרם למשיב אם יעוכב הביצוע ולבסוף יידחה הערעור.

אף שקשה למדוד מאזן זה במונחים מתמטיים מוחלטים מכל מקום כדי לסבר את האוזן נאמר כי לו יצויר כי תוצאת המאזן תהיה שוויון בין שתי כפות המאזניים תהיה המשמעות כי לא נעכב את ביצועו של פסק הדין שכן כאמור הכלל הוא ביצוע ועיכובו הוא היוצא מן הכלל. אמור מעתה: כדי להורות על עיכוב ביצוע נדרשים אנו להשתכנע כי המאזן נוטה בבירור אל עבר זה. להלן נראה כי בענייננו לא זו בלבד שאין המאזן נוטה בבירור אל עבר עיכוב הביצוע אלא להפך.

בענייננו נאמר כבר עתה כי סיכויי הערעור אינם נראים מהמשופרים.

המשיב טרם הגיב לגופו של ערעור (ועוד יש לו זמן לעשות כן בהתאם להחלטתי מיום כ"ו באב התש"ף – 16.8.2020) אך בתגובתו בנוגע לבקשת עיכוב הביצוע נכללת תגובה חלקית לפחות גם לגופו של ערעור. כבר עתה אם נוכח תגובה חלקית זו ואם נוכח הערעור עצמו והעיון בתיק בית הדין האזורי יכולני לומר זאת:

עיקרו של הסכסוך שבין הצדדים טרם הוכרע וממילא אין מקום לערער בענייניו, מהחומר עולה גם כי הסיבה לאי־הכרעה היא במידה רבה התמהמהותם של המערערים עצמם בהגשת התביעה או מסמכיה, נתון זה מוסכם כמדומה אלא שוויכוח נטוש בשאלה אם מדובר בהתמהמהות שבשל מחדל גרידא (כפי שנקט בית דין קמא וכפי שסבור כמובן המשיב) או בכזו שבשל אילוצים (כטענתם). בית דין קמא מכל מקום לא סתם את הגולל לא על יכולתם של הללו לתבוע ולא על האפשרות לעגן את יכולתם לממש את זכייתם בה ולהגן עליה, אם יזכו בה, באמצעות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

צווי עיקול, אלא שקבע כי לעת הזאת אין מקום להמשיך ולהותיר את כספו של המשיב בידי נאמן לצורך הבטחת התביעה. על כך הערעור שלפנינו.

הצגת הדברים בערעור כאילו מדובר בפסק דין או בהחלטה סופית בתביעה שעניינה הותרת או אי הותרת הכסף בידי הנאמן חוטאת לאמת. עיקולים ובכללם הותרת כסף בידי נאמן אינם ראש תביעה לעצמו אלא סעד ביניים להבטחת ההליכים שבתביעה העיקרית או להבטחת מימוש פסק הדין שיינתן בה. הא ותו לא.

משכך, ונאמר זאת כבר עתה, אין מדובר בערעור בזכות אלא בבקשת רשות ערעור, וככזו עליה לעבוד שתי משוכות: האחת, כי נחליט ליתן רשות כזו; השנייה, כי אכן יזכו המערערים בערעור לגופו. במונחים הלכתיים – ספק ספקא, שמא לא תינתן רשות ואם תמצי לומר שתינתן – שמא יידחה הערעור.

נוסיף ונאמר גם בלי לקבוע מסמרות כי אכן גם אם תינתן הרשות, גם הספק האחד – אם יזכו המערערים בערעורם ואם לאו – אינו נוטה לכאורה לצידם. הסיכוי לשכנע ערכאת ערעור כי הערכאה הדינית שגתה בשאלה של מתן או אימתן סעד ביניים של עיקול, וודאי כשערכאה זו עצמה הבהירה כי אינה שוללת את האפשרות כי תיתן סעד חלופי של עיקול על נכס, אינו מן המשוברים, ומשמדובר בעיקול ממושך – הסיכוי קלוש עוד יותר שכן מלכתחילה עיקול ממושך הוא אכן סעד שיש לנקוט אותו במשורה בלבד. בענייננו לדברי המערערים עצמם – וזהו חלק אינטגרלי מטיעוניהם נגד הכרעת בית דין קמא – התמהמהותם עד עתה בתביעתם היא צפויה ומובנת וגם הלאה צפויים ההליכים להימשך זמן. שכנועו של בית דין כי יש הצדקה למנוע מאדם שימוש בממונו לשם הבטחת תביעה שטרם הובררה – למשך זמן רב – אינו מן הקלות, וקל וחומר שכנועה של ערכאת ערעור כי כך יש לנהוג אחר שערכאה קמא לא סברה כך.

מעניין לעניין ובאותו עניין נוסף ונעיר גם כי נוכח היות העניין עניין של סעדי ביניים תמוהה גם טענת המערערים לחוסר סמכותו של דין יחיד ליתן החלטות בעניינה, ונוכל לומר כבר עתה כי על טענה זו ודאי שאי אפשר להשתית את סיכויי הערעור, אף אם ניתן את הרשות לו כאמור.

זאת באשר לסיכויי הערעור.

מרכיבי האחרים של מאזן הנוחות הם כאמור הערכת הפגיעה בצד האחד במקרה של עיכוב ובצד האחר במקרה של אי-עיכוב.

גם כאן התמונה ברורה למדי: הפגיעה באדם המנוע מלהשתמש בכספו, בסכום נכבד, למשך זמן רב – אינה מוטלת בספק, מדובר בפגיעה משמעותית בהיבט של אי-היכולת לנצל את הכסף למשך תקופה; בהיבט של אובדן ערך הכסף לעיתים, כערך מוחלט או ביחד למה שיכול ורוצה אדם לרכוש בו ושעשוי והתייקר בינתיים, לאמור כי גם אם לאחר זמן יוכל לנצל את כספו התועלת שיפיק ממנו תפחת ללא שיפוי כלשהו לנזק זה; ולבסוף בהיבט העקרוני: גם אם אין לאדם כל שימוש ברכושו עדיין מניעתו מלהחזיק בו היא פגיעה שאומנם אפשרית כשיש לה הצדקה, אך לשם כך אכן יש לשכנע את בית הדין כי יש לה הצדקה וכי אין היא חורגת מן המידה, בהעדר הצדקה מדובר בפגיעה המנוגדת להלכה, למוסר ולחוק. ואין כוונתנו להיכנס בהחלטה זו לגדרים ההלכתיים אימתי יזדקק בית דין להטיל עיקול ואימתי לא.

הפגיעה בתובעים, המערערים, לעומת זאת אינה ברורה. גם אם יינתן הכסף למשיב לא מן הנמנע שיוכלו לגבותו ממנו בעתיד – העיקול בא מחמת החשש שלא כך יוכלו, וכך הוא כל עיקול, אבל חשש אינו ודאי ולכך יש משמעות בבואנו לקבוע בדבר המידתיות שבעיקול הממושך המבוקש. הדברים אמורים במשנה תוקף כשקיימת האפשרות להבטחת התביעה באמצעות עיקול

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על נכס, אפשרות שהעלה בית דין קמא עצמו בדבריו. המערערים טענו אומנם בכתב ערעורם, ובצדק, כי יותר נקל לממש ערובה של 'כסף חי' מלממש כזו הנשענת על נכס, אלא ש'יותר קל' אינו מצדיק את המשך הפגיעה במשיב. 'יותר קל' או לשון אחרת 'יותר נוח' הוא בעצמו טיעון העוסק ישירות ב'מאזן הנוחות' ובגדרו מבקשים המערערים לבכר את ה'נוחות' שלהם גרידא על פני זכויותיו המהותיות של המשיב, בעוד הוא טוען נגד מניעת יכולתו להשתמש ברכושו כבר כעת הם מבקשים להמשיך במניעה זו לא רק ככל שהיא נוגעת ליכולתם לממש בעתיד רכוש עתידי, אם ייפסק שזכאים הם לו, אלא גם כדי שמימוש זה יהיה נוח יותר. ולא היא, לא בערכאה ראשונה וודאי שלא בערעור.

סוף דבר,

אני דוחה את הבקשה לעכב את ביצוע החלטתו של בית דין קמא שהורתה למנהל העיזבון להעביר לידי המשיב את כספו.

החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום י"ז באלול התש"ף (6.9.2020).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה